

VAAK WAREN HET PARTICULIERE ONDERNEMERS DIE HET INITIATIEF NAMEN

Gas, water en licht in Bussum

Zo'n 120 jaar geleden, aan het eind van de 19de en het begin van de 20ste eeuw kreeg de mensheid, althans in Europa en Noord-Amerika, in vrij korte tijd de beschikking over een aantal voorzieningen die sindsdien absoluut onmisbaar zijn: gas, (leiding)water en licht.

Ook in Bussum kwamen deze faciliteiten beschikbaar, zij het met horten en stoten. Vaak waren het particuliere ondernemers die het initiatief namen, maar in de meeste gevallen ontfermde de overheid zich al gauw over deze 'nutsvoorzieningen', juist omdat de ongestoorde beschikbaarheid daarvan voor alle inwoners van cruciaal belang was (en is). De overheid, dat was aanvankelijk de gemeente. Vandaar (het ontstaan van) een gemeentelijke gasbedrijf en een gemeentelijk elektriciteitsbedrijf. In Bussum bleef waterleiding lang in particuliere handen, maar ook daar

In de oorlog moesten vanwege de benzineschaarste paarden de vuilniswagens trekken.

was er sprake van intensieve bemoeienis van de gemeentelijke overheid.

De elektriciteitscentrale aan de Prins Willem van Oranjelaan in 1899.

UIT DE FOTOCOLLECTIE VAN HET STREEKARCHIEF
www.gooienvechthistorisch.nl 035 207 09 99 Cattenhagestraat 8, Naarden

Bussumse en Naardense radio-pioniers

Bussum, december 1954. We zijn te gast op Mecklenburglaan 24. De grote zolder is het honk van de Radio Technische Club (RTC), de radio-club van leerlingen van de Gooische HBS. Het is het ouderlijk huis van RTC-leden Ton en Ankie van Voorst. De meiden en knapen studeren een nieuw hoorspel in, door een van hen geschreven. We zien op de rug een van de (virtuoze) geluidstechnici die de spanning in dit detectiehoorspel danig verhoogt, met geluiden van regen, een rijdende trein en revolverschoten. FOTO: JACQUES STEVENS (GOOIENVECHTHISTORISCH.NL)

Nutsbedrijven?

Toen de voorzieningen zich uitbreidden bleken gemeenten een te kleine schaal om het hoofd te bieden aan de technische en financiële uitdagingen. Veel gemeentelijke nutsbedrijven werden dan ook na verloop van tijd naar provinciaal niveau getild. In onze tijd is het particulier initiatief weer helemaal terug op deze markt. Not-for-profit is weer for-profit geworden en veel sportclubs spelen in het shirt van een energieleverancier. Of we daar blij mee moeten zijn valt te bezien.

Gas

In Bussum beet 'het gas' de spits af. In 1885 gaf de gemeente aan Christiaan Hafkenscheid een concessie voor de exploitatie van een gasfabriek. De fabriek verrees pal achter het station van de tien jaar eerder aangelegde spoorlijn, op de plaats waar nu de flat aan de Slochterenlaan staat. Op het terrein daartegenover torenden twee gashouders. Dorpsarchitect J.F. Evers, die de fabriek bouwde, maakte handig gebruik van de nabijheid van het station: daar werden de kolen gelost, die vervolgens met een transportband over de parallelweg naar de fabriek werden vervoerd. Hafkenscheid ging zelf naast zijn fabriek wonen, op Zwarteweg 5. Dat huis staat er nog, maar het hele gasbedrijf is inclusief de gashouders opgedoekt. Wie goed kijkt ziet in het

veld tegenover de Slochterenflat nog twee cirkels van boomstammen, als een speelse herinnering aan het verleden van die plek.

Water

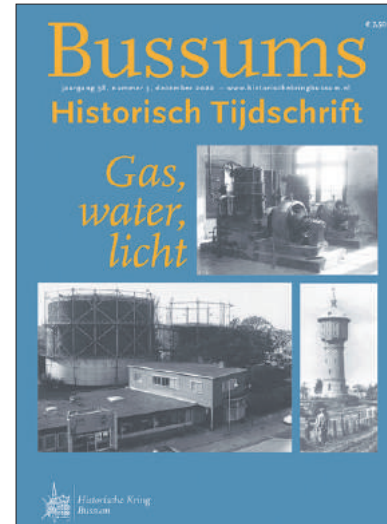
Een paar jaar later, in 1888, probeerde een aantal Bussumse notabelen de gemeente te bewegen een waterleiding aan te leggen. Dat stuitte echter op verzet bij de boerse gemeenteraad van Bussum. Er waren toch prima waterputten in het dorp? Maar in 1895 wisten enkele Amsterdamse ondernemers de gemeente toch zover te krijgen hun een vergunning te verlenen voor het bouwen van een watertoren en het aanleggen van een lei-

De (niet meer bestaande) spoorwegovergang bij de watertoren in 1920.

De winkel van Steenman aan de Brinklaan in de jaren 50.

dingennet. Ook die toren verrees vanwege de aanvoer van kolen vlak langs het spoor. De pompen werden immers aangedreven met stoommachines.

Licht

Op elektriciteit moest Bussum langer wachten. Naarden had al in 1899 aan de Prins Willem van Oranjelaan, vlak tegen de grens met Bussum, een elektriciteitscentrale laten bouwen. Diezelfde centrale zou vanaf 1912 ook stroom gaan leveren aan Bussum. De centrale ging in 1918 over in handen van de provincie, maar Bussum en Naarden hielden wel elk hun eigen elektriciteitsbedrijf voor de aanleg en onderhoud van het net en voor de distributie van stroom.

Bussums Historisch Tijdschrift

Dit en meer komt uitvoerig aan de orde in het nummer van Bussums Historisch Tijdschrift dat vanaf

deze week in de Bussumse boekhandel ligt. Daarin ook nog een artikel over een andere gemeentelijke dienst, de Gemeentereiniging. En een portret van de firma Steenman die ruim vijftig jaar in Naarden en Bussum en later zelfs in Almere actief is geweest in 'gas en elektra'.

Leden van de Historische Kring Bussum hoeven niet naar de boekhandel, want zij ontvangen voor 15 euro driemaal per jaar het tijdschrift in hun brievenbus!

Nol Verhagen